

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

СОВЕТ САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

422060, Республика Татарстан, Сабинский район,
п.г.т. Богатые Сабы, ул. Г.Закирова, 52
тел. 2-31-33, 2-31-44, (8262) факс 2-31-74



ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОН СОВЕТЫ

422060, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Байлар Сабасы ш.т.п., Г.Закиров урамы, 52 йорт
тел. 2-31-33, 2-31-44, (8262) факс 2-31-74

e-mail: saba@tatar.ru

19.12.2014

№281

КАРАР

Татарстан Республикасы Саба
муниципаль районы Уставын яңа
редакциядә кабул итү турында

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Уставы проекты буенча гавами тыңлаулар нәтижэләрен яңа редакциядә карап, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Саба муниципаль районы Уставының 92-94 статьялары нигезендә Саба муниципаль районы Советы **КАРАР БИРДЕ:**

1. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Уставын яңа редакциядә кабул итәргә (кушымта итеп бирелә).
2. Әлеге карар рәсми басылып чыккан вакыттан үз көченә керә.
3. Әлеге карарны Саба муниципаль районының рәсми сайтында түбәндәге адрес буенча бастырырга: <https://saby.tatar.ru>.
4. Саба муниципаль районы Советының юридик бүлеге башлыгы А.И. Миңнекаевка әлеге карарны гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә жиберергә.
5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Саба муниципаль районы башлыгы урынбасары Р.Р. Закиржановка йөкләргә.

Саба муниципаль
районы Башлыгы

Р.Н. Минниханов

Татарстан Республикасы Саба
муниципаль районы Советының
19.12.2014 № 281
карары белән
РАСЛАНГАН

Татарстан Республикасы
Саба муниципаль районының
У С Т А В Ы
(яңа редакция)

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 маддә Муниципаль район һәм аның статусы

1. «Саба муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә муниципаль район статусы «Саба муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән бирелде.

2. «Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә рәсми исеме (алга таба - Район тексты буенча), кыскартылган исеме - «Саба муниципаль районы».

2 маддә Районның территориаль төзелеше

1. Район территориясе составына муниципаль берәмлекләр керә:

Байлар Сабасы шәһәр тибындагы поселогы;

Арташ авыл җирлеге;

Олы Кибәче авыл җирлеге;

Олы Нырты авыл җирлеге;

Олы Шыңар авыл җирлеге;

Югары Симет авыл җирлеге;

Явлаштау авыл җирлеге;

Эзмә авыл җирлеге;

Иштуган авыл җирлеге;

Килдебәк авыл җирлеге;

Курсабаш авыл җирлеге;

Мишә авыл җирлеге;

Мичән авыл җирлеге;

Түбән Шытсу авыл җирлеге;

Сатыш авыл җирлеге;

Иске Икшөрмә авыл җирлеге;

Тимершык авыл җирлеге;

Шәмәрдән авыл җирлеге;

Шекше авыл җирлеге;

Юлбат авыл җирлеге.

2. Районның административ үзәге - Байлар Сабасы шәһәр тибындагы поселогы.

3. Район чикләре «Саба муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның

статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Район чикләре районның жирле үзидарә органнары тарафыннан жирлекара характердагы жирле эһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү өчен шартлар тудыру кирәклеген исәпкә алып, шулай ук районның бөтен территориясендә күрсәтелгән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән.

5. Район чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 мaddә Районның рәсми символлары

1. Районның үз гербы бар, ул тарихи, мәдәни һәм башка жирле традицияләргә һәм үзенчәлекләргә чагылдыра.

2. Район гербы тасвирламасы район Советының норматив хокукый акты белән раслана.

3. Район гербын бастырып чыгару район жирле үзидарәсенә матбугат, бланк һәм башка рәсми документларында, районның жирле үзидарә органнары фасадларында, район Советының утырышлар залында, район Башлыгының эш кабинетларында һәм район Башкарма комитеты житекчесенә эш кабинетларында урнаштырыла. Район гербын рәсми рәвештә яңадан бастыруның башка очраклары район Советы карары белән билгеләнә.

4. Район Гербы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве узарга тиеш.

4 мaddә Районда жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга халыкның хокукы

1. Районда үз-үзен идарә итү жирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда катнашу юлы белән, турыдан-туры ихтыяр белдерүнең бүтән рәвешләргә ярдәмдә, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлау һәм жирле үзидарәнең башка органнары аша Россия Федерациясә гражданнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Гражданнар жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга женесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфай хәленә, дингә, инануларына, ижтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә турыдан-туры һәм үз вәкилләргә аша бертигез хокукларга ия.

Район территориясендә даими яисә башлыча яшәүче чит ил гражданнары жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара килешүләргә һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Районның һәр кешесә жирле үзидарә органнарына һәм район жирле үзидарәсенә вазыйфай затларына турыдан-туры мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук, законда башкасы каралмаган булса, гражданнарның район жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында тулы һәм дәрәс башка мәгълүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

5. Районның жирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка районның һәм аның аерым территорияләренә аеруча эһәмиятле мәсьәләләргә, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәт күрсәтүчә социаль ташламалар, ижтимагый тәртинә саклау торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында «Дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүматтан файдалануны тәмин итү турында» 2009 елның 09 февралендәгә 8-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә даими рәвештә хәбәр итәләр.

6. Гражданнар, оешмалар судта Районның жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) ризасызлык белдерәргә хокуклы, әгәр алар кануннарда каршы килә дип санасалар, аларның хокукларын һәм ирекләрен бозалар.

5 мaddэ Районның жирле үзидарэ органнары структурасы

1. Районның жирле үзидарэ органнары структурасына район Советы, район Башлыгы, районның Башкарма комитеты, районның Контроль-хисап палатасы, әлеге Устав нигезендэ төзелэ торган башка жирле үзидарэ органнары керэ.

2. Районның жирле үзидарэ органнары структурасын үзгэртү әлеге Уставка үзгэрешлэр кертү юлы белэн гамэлгэ ашырыла.

6 мaddэ Районның жирле әһәмияттэге мәсьәләлэрэ

1. Районның жирле әһәмияттэге мәсьәләлэрэнэ түбэндэгелэр керэ:

1) муниципаль район бюджеты проектн төзү һәм карау, муниципаль район бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, муниципаль район бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) муниципаль районның жирле салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгэртү һәм юкка чыгару;;

3) муниципаль районның муниципаль милкендэге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белэн эш итү;

4) муниципаль район чикләрендэ Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтлэр чикләрендэ жирлеклэрне электр һәм газ белэн тәэмин итүне оештыру;

5) муниципаль район чикләрендэге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттэге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегэ, муниципаль район чикләрендэге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттэге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль тикшереп торуну гамэлгэ ашыру, аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамэлгэ ашыру өлкәсендэ Россия Федерациясе законнары нигезендэ башка вәкаләтлэрне гамэлгэ ашыру;

6) халыкка транспорт хезмәтлэрэ күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлек чикләрендэ халыкка транспорт хезмәтэ күрсәтүне оештыру;

7) террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук муниципаль район территориясендэ террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижәлэрэн минимальләштерүдэ һәм (яисэ) юкка чыгаруда катнашу;

милләтара һәм конфессияара килешүне ныгытуга, муниципаль район территориясендэ яшәүче Россия Федерациясе халыкларының теллэрэн һәм мәдәниятен үстерүгэ, жирле аз санлы халыкларның һәм башка милли азчылыкларның хокукларын тормышка ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни жайлашуын тәэмин итүгэ, милләтара (этносара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны эшләү һәм гамэлгэ ашыру;

9) муниципаль район территориясендэ гадәттән тыш хәллэр нәтижәлэрэн кисәтү һәм бетерү эшендэ катнашу;

10) муниципаль район территориясендэ жәмәгать тәртибен саклауны оештыру;

11) участок полиция уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә; муниципаль районның административ участогында эшләү өчен бина бирү

12) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларын үтәү чорына торак урын бирү;

13) әйләнә-тирә мохитне саклау буенча жирлекара характердагы чараларны оештыру;

14) муниципаль мэгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендэ төп гомуми белем бирү программаларын гамэлгэ ашыруны финанс ягыннан тәэмин итү вәкаләтлэрэннән тыш), муниципаль мэгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (өстәмә белем бирүдән тыш, аны финанс ягыннан тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамэлгэ ашырыла торган балаларга өстәмә белем бирүне оештыру), балаларны карауны гамэлгэ ашыру өчен шартлар тудыру, шулай ук каникул вакытында балаларның ялын оештыру;

15) муниципаль район территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыру (халкы башкарма хакимиятнең аерым территорияләр халкын медик-санитар тәэмин итү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль органы карамагындагы медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәэмин ителә торган территорияләрнең Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлегенә кертелгән жирлекләр территорияләреннән тыш) гражданнарга медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләренен территорияль программасы нигезендә;

көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыру;

17) муниципаль районны территорияль планлаштыру схемасын раслау, территорияне планлаштыру буенча муниципаль районны территорияль планлаштыру схемасы нигезендә эзерлэнгән документларны раслау, муниципаль район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәэмин итүнең мәгълүмат системасын алып бару, шул исәптән муниципаль район чикләрендә муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләрен сатып алу юлы белән резервлау һәм алу;

18) «Реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыру, реклама конструкцияләрен урнаштыру һәм эксплуатациялүгә рөхсәтләр бирү схемасын раслау, мондый рөхсәтләрне гамәлдән чыгару, муниципаль район территориясендә үз белдеге белән билгелэнгән реклама конструкцияләрен күрсәтү турында күрсәтмәләр бирү;

19) жирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архивны булдыру һәм тоту;

20) муниципаль район территориясендә жирлекара күмү урыннарын карап тоту, ритуаль хезмәтләр оештыру;

21) муниципаль район составына керүче жирлекләрне элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

22) жирлекара китапханәләр белән халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, китапханә фондларын туплау һәм аларның сакланышын тәэмин итү;

23) муниципаль район составына керүче жирлекләрне ял итүне оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәт күрсәтүләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

24) муниципаль район составына керүче жирлекләрдә жирле традицион халык сэнгәт ижатын үстерү өчен шартлар тудыру;

25) муниципаль район составына керүче жирлекләрнең бюджет тәэмин ителеше дәрәжәсен муниципаль район бюджеты акчалары исәбеннән тигезләү;

26) территорияль оборона һәм гражданнар оборонасы, муниципаль район халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

27) муниципаль район территориясендә жирле эһәмияттәге дэваллау-савыктыру урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук жирле эһәмияттәге махсус сакланылучы табигат территорияләреннән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

28) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизация эзерләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

29) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

30) жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү өчен шартлар тудыру, авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм итү, социаль юнәлештәге коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм иреклеләрдә ярдәмен күрсәтү;

31) муниципаль район территориясендә физик культураны һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, муниципаль районның рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәртүне оештыру;

32) балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча жирлекара характердагы чараларны оештыру һәм гамәлгә ашыру;

33) Россия Федерациясенең су законнарында билгелэнгән чикләрдә су объектлары милекчесенең вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, шәхси һәм көнкүреш ихтыяжлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан файдалану кагыйдәләрен билгеләү, гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәмин итүне дә кертеп;

34) муниципаль урман контролен оештыру һәм гамәлгә ашыру;

35) ачык аукцион уздыру федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына муниципаль район ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләренә башкаруны тәмин итү,

36) муниципаль район чикләрендә коррупциягә каршы торучараларын гамәлгә ашыру;

37) муниципаль районның авылара территориясә чикләрендә адреслар бирү, адреслар үзгәртү, аннулирование, урам-юл челтәре элементларына (федераль эһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара эһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәренә үзгәртү, аннулировать итү, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

38) муниципаль районның авылара территориясендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру;

2. Авыл жирлекләренең жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән районның жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә авыл жирлекләре территорияләрендә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек чикләрендә Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итүне, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыру, Россия Федерациясә законнарында билгелэнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны ягулык белән тәмин итү;

2) жирлекнең торак пунктлары чикләрендәге жирле эһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, парковкалар (парковка урыннары) эшчәнлеген булдыруны һәм тәмин итүне, жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль тикшереп торуну гамәлгә ашыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясә законнары нигезендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыру;

3) жирлектә яшәүче һәм аз керемле гражданны торак урыннарына мохтажларны торак урыннары белән тәмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуну оештыру, торак төзелеш өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук жирле үзидарә органнарының торак законнары нигезендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыру;

4) халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

5) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнашу;

6) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясә халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

7) жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләренә кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

8) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, жирлек китапханә фондларының сакланышын тәмин итү һәм комплектау;

9) жирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләренә) саклау, куллану һәм популярлаштыру, жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләренә) саклау, куллану һәм популярлаштыру;;

10) жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыру, авыл жирлекләрендә халык сәнгәтен саклап калу, торгызу һәм үстерүдә катнашу;

11) гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәмин итү дә кертеп, жирлек халкының күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру;

12) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарыннан, махсус сакланылучы табигать территорияләрендәге урманнардан файдалану, аларны саклау, торгызу;

22) жирлекнең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, жирлекнең генераль планнары нигезендә эзерлэнгән территорияне планлаштыру документларын раслау, төзелешкә рөхсәтләр бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очраклардан тыш), жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзөгәндә, үзгәртеп корганда объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәтләр бирү, жирлекләрне шәһәр төзелеше проектлауның жирле нормативларын раслау, жирләрне резервлау һәм, шул исәптән муниципаль ихтыяжлар өчен жирлек чикләрендәге жир кишәрлекләрен сатып алу юлы белән алу, жирлекнең жирләрен файдалануга муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда гамәлгә ашыру, биналарны, корылмаларны карау һәм мондый тикшерүләр барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында рекомендацияләр бирү;

14) территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

15) жирлек территориясендә авария-коткару хезмәтләрен һәм (яки) авария-коткару формирваниеләрен төзү, карап тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру;;

16) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

17) жирлек территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле эһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәмин итү, шулай ук жирле эһәмияттәге махсус сакланыла торган табигать территорияләреннән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру.;

18) Россия Федерациясенә су законнары белән билгелэнгән чикләрдә, су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, халыкка аларны куллану чикләүләре турында хәбәр итү;

19) муниципаль урман контролен оештыру һәм гамәлгә ашыру;

20) жирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында полиция участок вәкиле вазыйфасын биләүче хезмәткәргә эш өчен бина бирү;

21) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларын үтәү чорына торак урыны бирү;

22) «Коммерциягә карамаган оешмалар турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгелэнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

23) жирлекләр ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлекләре төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткөрү;

24) жирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру.

3. Районның жирле үзидарә органнары район составына керүче аерым жирлекләрнең жирле үзидарә органнары белән аларга жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә тиешле жирлекләр бюджетларына муниципаль район бюджетыннан бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән тапшыру турында килешүләр төзәргә хокуклы. Килешүләр төзү тәртибе район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7 маддә Районның жирле эһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә хокукы

1. Районның жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) муниципаль район музейларын булдыру;

2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

3) муниципаль район территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйле эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыру;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм муниципаль район территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм күрсәтү;

5) 2008 елның 31 декабренә торышы буенча алар карамагында булган югары белем бирү муниципаль мәгариф оешмалары оештыручысы функцияләрен гамәлгә ашыру;

6) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

7) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

8) инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995 елның 24 ноябрэндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

9) "Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында" Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыру;

10) авылара территориядә урнашкан торак пунктта нотариус булмаганда, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

11) федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү шартлары сыйфатын бәйсез бәяләү үткөрүне оештыру өчен шартлар тудыру;

2. Муниципаль районның жирле үзидарә органнары элекке статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләргә башка дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга (131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган), әгәр бу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дөүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары белән үз компетенцияләреннән төшереп калдырмаган башка мәсьәләләргә, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, жирле бюджетлар керемнәре исәбеннән һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре керүдән тыш, хәл итәргә хокуклы.

8 маддә Районның жирле үзидарә органнарына аерым дөүләт вәкаләтләрен бирү

Районның жирле үзидарә органнарына аерым дөүләт вәкаләтләрен бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Районның жирле үзидарә органнары тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен шушы максатларга бүлеп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары цикләрендә тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә җаваплы булалар.

Тапшырылган вәкаләтләргә гамәлгә ашыру дөүләт контроле астында. Районның жирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тикшереп торы шартлары һәм тәртибе тиешенчә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

Район Советы үз вәкаләтләргә чикләрендә аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен жирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

9 маддә Районның муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Районның муниципалитетара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

10 маддә Районның жирле үзидарә органнары белән дөүләт хакимияте органнары арасындагы багланышлар

Районның жирле үзидарэ органнары белэн дэүлэт хакимияте органнары арасындагы багланышлар түбэндэге юллар белэн гамэлгэ ашырыла:

- 1) районның социаль-икътисадый үсешенэ юнэлтелгэн дэүлэт программаларын гамэлгэ ашыруда район жирле үзидарэ органнарының катнашуы;
- 2) районның жирле үзидарэ органнары һәм дэүлэт хакимияте органнары арасында шартнамэлэр (килешүлэр) төзү;
- 3) даими яисэ вакытлы координация, консультация, киңэш бирү һәм башка эшче органнар булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дэүлэт Советында район Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгелэнгән башка хезмэттэшлек формалары.

11 маддэ Муниципаль хезмэтне хокукый жайга салу

1. Райондагы муниципаль хезмэтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмэт вазыйфаларына таләпләрне дә кертеп, муниципаль хезмэткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмэтне үтү шартлары һәм тәртибе «Россия Федерациясендә муниципаль хезмэт турында» 2007 елның 02 мартындагы №25-ФЗ Федераль закон, «Муниципаль хезмэт турында» 2013 елның 25 июнендәге №50-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы, район Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмэт турында нигезләмә һәм районның муниципаль хокукый актлары белән гамэлгэ ашырыла.

2. Тиешле еллар эшләгән өчен пенсиягә чыгу сәбәпле муниципаль хезмэттән киткәндә, муниципаль хезмэткәргә, 15 ел муниципаль хезмэт стажы булганда, эштән азат итү көненә билгелэнгән муниципаль хезмэт вазыйфасы буенча айлык акчалата хезмэт хакының биш тапкыр күләмендә һәм муниципаль хезмэтнең киләсе тулы һәр елы өчен – өстәмә рәвештә 0,5 әр хезмэт хакы күләмендә, әмма муниципаль хезмэткәрнең 10 айлык хезмэт хакыннан артмаган күләмдә бер мәртәбә бирелә торган бүләк түләнә. Муниципаль хезмэт стажы муниципаль хезмэткәрне муниципаль хезмэттән азат иткән көнгә билгеләнә.

3. Муниципаль хезмэткәр үлгән очракта, аның гаиләсенә үл биләгән вазыйфасы буенча еллык акчалата пособие түләнә. Күрсәтелгән пособиене түләү тәртибе һәм шартлары Саба муниципаль районы Советы карары белән билгеләнә.

II бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ТУРЫДАН ТУРЫ ГАМЭЛГЭ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМЭЛГЭ АШЫРУДА КАТНАШУЫ ФОРМАЛАРЫ

12 маддэ Жирле үзидарәне гамэлгэ ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы

Гражданнар турыдан-туры жирле үзидарәне гамэлгэ ашыралар һәм жирле үзидарәне гамэлгэ ашыруда түбэндәге рәвешләрдә катнашалар:

- 1) жирле референдум;
- 2) район чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 3) гражданнарның хокукый инициативасы;
- 4) территориаль ижтимагый үзидарә;
- 5) гавами тыңлаулар;
- 6) гражданнар жыелышы;
- 7) гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 8) гражданнардан сораштыру;
- 9) жирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
- 10) гражданнарның жирле үзидарэ органнарына мөрәжәгатьләре;

- 11) ижтимагый (консультатив) советлар төзү;
- 12) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

13 маддә Жирле референдум

1. Жирле референдум турыдан-туры район халкы тарафыннан жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә хәл итү максатларында уздырыла.

2. Жирле референдум «Россия Федерациясе гражданны сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып районның бөтен территориясендә уздырыла.

3. Жирле референдумда яшәү урыны район чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданны катнашырга хокуклы. Россия Федерациясенә халыкара килешүләргә нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә район территориясендә даими яшәүче чит ил гражданны да Россия Федерациясе гражданны кебек үк жирле референдумда катнаша.

4. Жирле референдумны билгеләү турындагы карар район Советы тарафыннан түбәндәгеләр инициативасы буенча кабул ителә:

- 1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданны;
- 2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка ижтимагый берләшмә;

3) район Советы һәм район Башкарма комитеты житәкчесе алар тарафыннан бергә чыгарылган иде.

5. Гражданны, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып әлегә инициативаны хуплап имзалар жыю тора, аларның саны район территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким була алмый.

6. Район Советы һәм район башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан бергә чыгарылган референдум уздыру инициативасы район Советы карары һәм район башкарма комитеты житәкчесе карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Район Советы район Советына жирле референдум билгеләнә торган документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә жирле референдумны билгели.

8. Референдумда тавыш бирүне уздыру датасы (ләкин 90 көннән дә артык түгел) билгеләнгән тавыш бирү көненә кадәр 25 көннән дә соңга калмыйча, район Советы карары белән дәүләт хакимияте органнарына яисә жирле үзидарә органнарына билгеләнгән сайлауларда тавыш бирү көне, я башка билгеләнгән референдумда тавыш бирү көне белән берләштерү максатларында күчәргә мөмкин.

9. Әлегә статьяның 8 пункты нигезендә референдум билгеләү турындагы, шулай ук референдумда тавыш бирү көнен күчәргә турындагы карар массакүләм мәгълүмат чараларында ул кабул ителгән көннән соң биш көннән дә соңга калмыйча рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

10. Жирле референдумда кабул ителгән тавыш бирү нәтижәләргә рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкәргә) тиеш.

11. Жыенда кабул ителгән карарлар торақ пункт территориясендә мәжбүри үтәргә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфай затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

12. Районның жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның әлегә Уставта билгеләнгән вәкаләтләргә чикләү нигезендә үтәлешен тәмин итәләр.

13. Жирле референдум үткөрү, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга федераль законнар нигезендә гражданнар, жирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләтле дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаятъ бирелергә мөмкин.

14 маддә Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның районның күрсәтелгән чикләрен үзгәртүгә, үзгәртеп коруга ризалыгын алу максатыннан үткәрелә.

2. «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда районның бөтен территориясендә яисә аның территориясендә бер өлешендә чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү уздырыла.

3. Район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү район Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

4. Район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда сайлау хокукына ия район яки район өлеше халкының яртысыннан күбрәге катнашса, узган дип санала. Район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүдә катнашкан район яки район өлеше халкының яртысыннан күбрәге күрсәтелгән үзгәреш өчен тавыш бирсә, халыкның ризалыгы алынган дип санала.

5. Район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

15 маддә Гражданнарның хокукый ижади инициативасы

1. Район халкы әлегә Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокук ижат инициативасы белән чыгарга хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия гражданнар төркеме хокукый ижат инициативасы белән сайлау хокукына ия район халкының сайлау хокукына ия 3 процентыннан артмаган санда чыгыш ясарга мөмкин.

3. Хокук ижат инициативасын гамәлгә ашыру максатларында район халкы түбәндәгеләргә хокуклы:

- Хокукый ижади инициатива буенча фикер алышу һәм тәкъдим итү өчен яшәү (эш) урынында гражданнар жылышыларын һәм башка күмәк чаралар оештырырга һәм үткәргәргә;

- хокукый ижади инициатива күрсәтүне хуплап имзалар жыю буенча инициатив төркемнәр төзәргә;

- законнарга каршы килми торган ысуллар белән хокукый ижади инициатива күрсәтүне хуплауга районыбызда яшәүчеләрнең имзаларын жыярга һәм агитация алып барырга.

4. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыруда район халкына ярдәм күрсәтергә тиеш.

5. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты район Советы тарафыннан аның ачык сессиясендә, район башлыгы яисә район башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан әлегә Устав билгеләгән компетенцияләр нигезендә аны керткән көннән алып өч ай эчендә һичшиксез каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектына карау процедурасы тиешенчә район Советы регламенты, район Башлыгының, район Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

16 маддә Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Территориаль ижтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданнар жыелышлары һәм конференцияләре үткәрү юлы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнарын булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә гражданнар яшәшенең түбәндәге территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла ала: күп фатирлы торак йорт подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; авыл жирлегә булмаган авыл торак пункты; муниципаль район чикләрендә гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре Саба муниципаль районы Советы тарафыннан элек территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча Саба муниципаль районы Советы тарафыннан Саба муниципаль районы Советы раслый торган территориаль ижтимагый үзидарә турындагы Нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциясез оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәве узарга тиеш.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставында билгеләнә:

1) гамәлгә ашырыла торган территория;

2) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын булдыру, туктату тәртибе, вәкаләтләре чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

6. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы, әгәр анда тиешле территориядә яшәүче уналты яшькә житкәннәрен өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналтынчы яшькә житкән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

7. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар жыелышының, конференцияләренә аерым вәкаләтләренә керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлегенә турындагы хисапларны карау һәм раслау.

8. территориаль ижтимагый үзидарә органнары;

1) тиешле территориядә яшәүче халыкның мәнфәгатьләрен чагылдыралар;

2) гражданнарның жыелышлары һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) территорияне карап тоту, төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә,

район Башкарма комитеты белән килешү нигезендә район бюджеты акчаларын кулланып та башкара алалар;

4) жирле үзидарә органнарына күрсәтелгән актларны кабул итү органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары компетенциясенә кертелгән, мәжбүри тикшерелергә тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

17 маддә Территориаль ижтимагый үзидарә учреждениесе тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә булдыру максатларында район халкы, жирле үзидарә органнары инициативасы белән территориаль ижтимагый үзидарә уставы проектын эшләүне гамәлгә ашыручы һәм территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотылуы территориядә яшәүче гражданнар жыелышын оештыручы инициатив төркем төзелә.

2. Гражданнар жыелышы район территориясендә территориаль ижтимагый үзидарә оештыру турында карар һәм аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйлә мәсьәләләр буенча район Советында гражданнар жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилле (вәкилләрен) билгели.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә район Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәгән мизгелдән гамәлгә куелган дип санала.

18 маддә Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) тарафыннан район Башлыгына тапшырыла:

1) территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданнар жыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

2) вәкаләтле вәкилләрнең һәркайсының фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм бирү датасы, яшәү урыны адресы күрсәтелеп, территориаль ижтимагый үзидарә төзү турында карар кабул ителгән гражданнар жыелышы беркетмәсе;

3) территориаль ижтимагый үзидарә уставының ике нөсхәсе.

2. Башка документларны тапшыру турындагы таләп, әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, рөхсәт ителми.

Гариза биргән затка аңардан документлар кабул итү турында расписка бирелә, анда исемлек һәм аларны алу датасы күрсәтелә.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән алып ике атна эчендә район башлыгы уставны теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында район Советы карары проектын алдан карап тикшерүне һәм эзерләүне оештыра.

4. Гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм район Советы утырышында киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Район Советы әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны район Башлыгы алган көннән алып 30 көн эчендә территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү яисә аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып территориаль ижтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, әлеге Уставка, башка муниципаль норматив хокукый актларга каршы килүе тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарәне төзүнең максатка ярашсызлыгы мотивы буенча территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

8. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү мәсьәләсә буенча район Советы тарафыннан кабул ителгән мотивлаштырылган карар өч көн эчендә рәсми язма рәвештә вәкаләтле вәкилгә (вәкаләтле вәкилләргә) житкереләргә тиеш.

9. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү турында район Советы карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсә теркәлүе турында тамга белән гражданнар жыенының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, башка нөсхә район Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставына кертелә торган үзгәрешләр район Советы тарафыннан әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә теркәләрә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

19 маддә Ачык тыңлаулар

1. Район Советы, район Башлыгы катнашында жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен ачык тыңлаулар үткәреләргә мөмкин.

2. Халык алдында тыңлаулар халык, район Советы яки район Башлыгы инициативасы буенча үткәрелә. Район халкы яки район Советы инициативасы белән үткәрелә торган гавами тыңлаулар район Советы, район Башлыгы - район Башлыгы инициативасы белән билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына түбәндәгеләр чыгарылырга тиеш:

1) район Уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик жирле әһәмияттәге мәсьәләләр Уставында беркетелә торган мәсьәләләргә һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясә Конституциясенә, федераль законнарға туры китерү максатларында гына кертелә торган очрактан тыш;

2) район бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) муниципаль берәмлекне үстерү планнары һәм программалары проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияләргә планлаштыру проектлары һәм территорияләргә ылану проектлары, моңа Россия Федерациясә Шәһәр төзелеш кодексында каралган очрактан, территорияләргә төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, шулай ук жир кишәрлекләргә һәм капитал төзелеш объектларынан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә рөхсәтләр бирү мәсьәләләре, рөхсәт ителгән төзелеш объектларының чикле параметрларынан тайпылу, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләү мәсьәләләре, жирдән файдалануның һәм төзелеш объектларынан файдалануның расланган кагыйдәләре булмаганда мондый файдалануның башка төренә үзгәреш мәсьәләләре;

4) районны үзгәртеп кору мәсьәләләре.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфай заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проекттын карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителәргә тиеш.

5. Аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп ачык тыңлаулар уздыру турындагы карар һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты ачык тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкереләргә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

6. Гавами тыңлаулар уздыру турында карар басылып чыккан көннән алып, аларны уздыру көненә кадәр район башлыгы халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жиберәргә хокуклы, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актның гавами тыңлауларына чыгарылуы проектка төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр. Район башлыгы кергән тәкъдимнәргә һәм искәртмәләргә гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәртмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проекттын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Гавами тыңлаулар белгечләргә, экспертларны, кызыксынган затларны чакыру юлы белән үткәрелә. Гавами тыңлауларда районның теләсә кайсы кешесә катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча жирле үзидарэ органнары һәм районның вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенцияләренә муниципаль норматив хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтижеләре, кабул ителгән карарларның дәлилленгән нигезләмәсен дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе район Советы тарафыннан раслана торган гавами тыңлаулар турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

11. Гамәлдәге кануннарда гавами тыңлаулар өчен каралган башка сроклар билгеләнмәгән булса, әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кулланыла.

20 маддә Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмиятгәгә мәсьәләләр турында фикер алышу, халыкка жирле үзидарэ органнары һәм район жирле үзидарәсенә вазыйфай затлары эшчәнлегә турында мәгълүмат бирү өчен район территориясендә гражданнар жыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнарның жыелышлары районның микрорайоннары, торақ массивлары, кварталлары, урамнары, торақ йортлары, торақ пунктлары буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халык, район Советы, район Башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарэ уставында каралган очрақларда үткәрелә.

3. Район Советы яки район Башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар жыелышы район Советы яки район Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар саныннан кимендә 10 проценты булган гражданнар төркеме, әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждениеләр, оешмалар житәкчеләренә язма тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карауга чыгарыла торган мәсьәләләр исемлегә, жыелышны уздыру вакыты һәм урыны күрсәтелергә тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә эгәр жыелышны үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәжәгать итсә - әлеге гражданнар, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын күрсәтеп мөрәжәгать итә.

Район Советы якындагы сессиядә гражданнар жыелышын үткәрү турында тәкъдим кертте.

Район Советы гражданнарның жыелышын үткәрүдән үзенең максатка ярашсызлыгы мотивлары буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарэ уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын уздыру вакыты һәм аны үткәрү урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр, шушы массакуләм мәгълүмат чарасын кулланып, жыелыш уздырылырга жиде көннән дә соңга калмыйча, почта хәбәрләренән, квартал саен (хужалык) йөрүдән, игълан итүдән һәм башка мөмкин булган чаралардан файдаланалар. Гражданнар жыелышын әзерләүне һәм уздыруны районның Башкарма комитеты тәэмин итә.

7. Жыелышлар эшендә шушы территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Жыелышта катнашырга хокукы булган гражданнарның гомуми саны, муниципаль сайлаулар уздыганда кулланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә тору һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәп исәпкә алу күрсәткеләре нигезендә билгеләнә.

Гражданнар жыелышы жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар саныннан кимендә өчтән бер өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Жыелыш карарлары жыенда катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар жыелышы районның жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәнен вазыйфай затларына мөрәжәгатьләр кабул итәргә, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм район жирле үзидарәсенә вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар жыены үз компетенциясенә территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр язмача җавап бирү юлы белән компетенцияләренә мөрәжәгатьләрдәге мәсьәләләргә хәл итү кертелгән жирле үзидарә органнары һәм районның жирле үзидарә вазыйфай затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш.

11. Гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыелышы йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

21 маддә Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм район халкының фикерен ачыклау зарурилыгы очрагында үткәрелә. Район территориясенә бер өлешендә яшәүче халык арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышын чакыру авырайган очракларда үткәрелә.

2. Гражданнарны (делегатлар жыелышларын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм (яки) район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышының вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, район Советы, район Башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Район Советы яки район Башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе район Советы яки район башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) район Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы), әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналтынчы яшькә җиткән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

22 маддә Гражданнардан сорау

1. Гражданнардан сорашып белешү жирле үзидарәнен органнары һәм вазыйфай затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен районның бөтен территориясендә яисә территориясенә бер өлешендә уздырыла.

Сораштыру нәтиҗәләре киңәш характерында.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия район халкы катнашырга хокуклы.

3. Гражданнардан сораштыру түбәндәге инициатива белән уздырыла:

1) район Советы яки район Башлыгы - жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм регионара әһәмияттәге объектлар өчен район жирләренә максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм уздыру тәртибе район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнарны сораштыру билгеләү турындагы карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турында район Советы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) сораштыру уздыру датасы һәм сроклары;

2) сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган сорауны (сорауларны) формулировкалау;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазенә формасы;

5) сораштыруда катнашучы район халкының минималь саны.

6. Район халкы гражданнардан сораштыру үткәрү турында аны үткәрү алдыннан кимендә 10 көн кала хәбәр итә.

7. Гражданнардан сорашып белешү эзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) районның жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда - район бюджеты акчалары хисабына;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда - Татарстан Республикасы бюджеты акчалары хисабына;

8. Сораштыру нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка житкереләргә) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән районның теләсә кайсы кешесе танышырга хокукы. Сораштыру нәтижеләре район жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

23 маддә Гражданнарның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгатьләре

1. Гражданнар районның жирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәжәгатьләргә хокукы.

Өлеге тәртип нигезләмәләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба - Федераль закон) һәм «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә каралырга тиешле барлык мөрәжәгатьләргә кагыла.

3. Гражданнар мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен жирле үзидарәнең вазыйфай затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы.

24 маддә Район халкы тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Өлеге Уставта каралган рәвешләр белән беррәттән халык жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуының федераль закон нигезендә гражданнар Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашырга хокукы.

2. Район халкы тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципнарына нигезләнә.

Жирле үзидарә органнары һәм районның жирле үзидарә вазыйфай затлары халыкка турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. РАЙОН СОВЕТЫ

25 маддә Район Советы - районның вәкиллекле жирле үзидарә органы

1. Район Советы район жирле үзидарәсенәң даими эшлөүче коллегияль вәкиллекле органы булып тора.
2. Район Советының рәсми исеме - «Саба муниципаль районы Советы».
3. Район Советы вәкаләтләре чоры - 5 ел.
4. Район Советы район халкына хисап тотә һәм аның күзәтчелегендә.
5. Район Советының исеме язылган һәм район гербы сурәтләнән мөһер, бланклары бар.
6. Район Советы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

26 маддә Район Советы составы

1. Район Советы 40 депутаттан тора.
2. Район Советы аның составына депутатлар район Советының билгеләнән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганда хокуклы була.

27 маддә Район Советы депутатларын сайлау тәртибе

1. Район Советы составына район составына керүче жирлекләр башлыклары һәм күрсәтелән жирлекләрнең вәкиллекле органнары депутатлары, жирлек халкы санына бәйсез рәвештә, һәр жирлектән бер вәкил күләмендә вәкиллекнең нормасы нигезендә жирлекләрнең вәкиллекле органнары тарафыннан үз составыннан сайланган депутатлар керә.
2. Жирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан сайлана торган район Советы депутаты яңа чакырылыш тиешле жирлекнең вәкиллекле органының тулы хокуклы составында беренче сессия көненән алып бер айдан да соңга калмыйча, шул исәптән әлеге чакырылыш органы вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган очракта, сайланьрга тиеш.
3. Район Советы депутатларын жирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан сайлап алу яшерен тавыш бирү юлы белән гамәлгә ашырыла һәм күрсәтелән орган карары белән рәсмиләштерелә.
4. Жирлек башлыгын сайлау һәм жирлекнең вәкиллекле органы депутатын район Советы депутаты итеп сайлау турындагы карар өч көн эчендә район Советына жиберелә.

28 маддә Район Советы депутаты статусы

1. Район депутаты вәкаләтләре аны жирлек башлыгы яисә район Советы депутаты итеп жирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш район Советы эшли башлаган көннән туктатыла.
2. Район Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнән очрактардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәгән килеш бергә алып бара.

Депутат «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш.

4. Район Советы депутатына законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәмин ителә.

5. Район Советы депутаты депутатларның түбәндәге йөкләмәләрен үз эченә алырга тиешле депутатлар этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш:

- 1) шәхсән яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләренә хәл иткәндә депутатның, жирле үзидарәнең башка органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәтләр һәм гражданның эшчәнлегенә йогынты ясамау;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның дәрәжәсенә яисә район Советы абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр каршылыгы барлыкка килү куркынычы булганда - шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларын объектив үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый ала торган вәзгыять, - бу хакта район Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге конфликтны булдырмауга яисә жайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) халык алдында чыгыш ясаганда район Советы билгеләгән кагыйдәләргә үтәргә;

5) үзенә вазыйфай бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә мәгълүм булган федераль законнар нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә караган белешмәләргә яисә хезмәт мәгълүматын фаш итәргә яисә муниципаль хезмәткә бәйле булмаган максатларда файдаланырга;

6) физик һәм юридик затлардан депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күнел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) алмау.

6. Даими нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы район Советы депутаты түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шөгыйльләнергә;

2) әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса яисә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә район Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә әлеге оешма идарәсендә катнашу йөкләнмәгән булса, коммерция оешмасының идарә органы әгъзасы булырга;

3) укытучылык, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән кала, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә. Бу очракта, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, укыту эшчәнлегә, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек чит дәүләт, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына финанслана алмый;

4) Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләренә башка органнары составына керергә. Депутат гражданлык яки жинаять эше буенча яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллеке очрактарыннан тыш) сыйфатында катнаша алмый.

7. Район Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очрактарда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләгә белән отставкалар;

3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

6) Россия Федерациясенән читкә даими яшәү урынына чыгу;

8.2.9. Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучының – чит ил гражданлыгын туктату – аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил дәүләтенә гражданлыгын алырга яисә яшәү төрен яки Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган Россия Федерациясе гражданының чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы булган башка документны алырга хокуклы.

8) сайлаучылар тарафыннан район составына керүче жирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак чакыртып алу;

9) район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яки аның жирлек башлыгы яисә жирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10). хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жибәрү;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очрактарда.

8. Даими нигездә үз вәкаләтләрән гамәлгә ашыручы депутатның вәкаләтләре «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

9. Тиешле жирлекнең вәкилләклә органы депутатлары арасынан район Советы депутаты вәкаләтләргә вакытыннан алда туктатылган очракта, күрсәтелгән орган бер ай эчендә район Советы составына башка депутатны сайларга тиеш.

29 маддә Район Советы депутатының район халкы белән үзара мөнәсәбәте

1. Район Советы депутаты район халкы, шулай ук предприятие, оешма, дөүләт органнары һәм район территориясендә урнашкан башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Район Советы депутаты жирлектә яшәүчеләр алдында хисап тоты, аның вәкиле булып тора, үз эше турында район Советы эше турында даими мәгълүмат бирә, шулай ук халыкны кабул итә.

3. Район Советы депутаты район халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чараларны күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәргә, гаризаларны, шикаятьләргә карарга, аларда булган мәсьәләләргә дөрес һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

30 маддә Яңа сайланган район Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш район Советы беренче сессиягә район Советы депутатларының билгеләнгән санынан кимендә өчтән икесе сайланган көннән соң 7 көннән дә соңга калмыйча жыела. Район Советы утырышының беренче утырышын район Башлыгы, ә ул булмаганда район Башкарма комитеты житәкчесе чакыра һәм эзерли.

2. Сайлаулардан соң беренче булып район Советы сессиясен район Башлыгын сайлаганчы районның өлкән депутаты ача һәм алып бара.

31 маддә Район Советы компетенциясе

Район Советы компетенциясендә:

1) район Уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, муниципаль хокукый актлар чыгару;

2) Саба муниципаль районының рәсми символларын билгеләү;

2) Район бюджеты һәм аның үтәләше турында хисап проекты;

4) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә ташламалар бирү;

5) район үсеше планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәләше турындагы хисапларны раслау;

6) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;

7) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртеп кору турындагы инициативаны күрсәтү;

8) жирле референдумны билгеләү;

9) район башлыгын сайлау;

10) район башлыгы урынбасарын сайлау;

11) район Башкарма комитеты житәкчесен билгеләп кую, аның отставкасын кабул итү;

12) район Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренә чик санын билгеләү;

13) район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс үткәрү тәртибен билгеләү, конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү;

14) Контроль-хисап палатасы турында нигезлэмәне, Финанс-бюджет палатасы турында нигезлэмәне һәм мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы турында нигезлэмәне раслау;

15) районның сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую;

16) район чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

17) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

18) районның муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән аны федераль законнар нигезендә хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; читләштерү район Советы тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң гамәлгә ашырылуы муниципаль мөлкәт төрләренең исемлеген билгеләү;

19) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифлар билгеләү тәртибен һәм, әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләр тәртибен билгеләү;

20) районның муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

21) районның жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягынан тәмин итү тәртибен билгеләү;

22) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә органнарындагы вазифалар затлар тарафыннан жирле әһәмияткә ия мәсьәләләргә хәл итү вәкаләтләрен үтәүне контрольдә тоту.

23) районны территориаль планлаштыру документларын, Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

24) гадәттән тыш хәлләргә бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

25) жирлекләргә бюджет тәмин ителешен дәрәжәсен тигезләү өчен район бюджетыннан кирәкле акчалар бүлеп биерү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

26) үз массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру;

27) район Уставы һәм район Советы карарлары аңлатмасы;

28) район Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

29) район Советы аппараты турындагы нигезлэмәне раслау;

30) район башлыгын отставкага чыгару турында карар кабул итү;

31) районның контроль-хисап палатасы рәисен һәм әгъзаларын (аудиторларны) билгеләнгән тәртиптә билгеләп кую;

32) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль районнарның вәкилләкә органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлегә Устав тарафыннан район Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Район Советы район башлыгының, башкарма комитет башлыгының эшчәнлекләренең нәтижеләре, жирле администрация һәм район башлыгының ведомство буйсынуындагы башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында, шул исәптән район Советы куйган мәсьәләләргә хәл итү турындагы еллык хисапларын тыңлай.

32 маддә Район Советының эш тәртибе

1. Район Советының эш тәртибе әлегә Устав һәм район Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Район Советы эшенең төп рәвешен аның район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләргә хәл ителә торган утырышларыннан гыйбарәт.

3. Әгәр район Советы утырышында район Советының сайланган депутатлары санының кимендә 50 проценты катнашса, ул тулы хокуклы була.

4. Район Советының чираттагы утырышлары кирәк саен үткәрелә, әмма кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар район Башлыгы яки депутатлар төркеме

инициативасы белән район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере чакырыла.

5. Совет утырышлары район Башлыгы тарафыннан чакырыла. Район Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышка - аны үткәргүгә бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Район Советының һәр утырышында беркетмә алып барыла. Беркетмәгә сессияне уздыру датасы, урыны һәм вакыты турындагы белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр санап үтелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Беркетмәгә кул куйганнан соң район Башлыгы белән районның теләсә кайсы кешесе танышырга мөмкин.

7. Район Советы утырышында һәр депутат бер тавышка ия. Район Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашыра. Район Советы утырышында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраklары әлеге Устав, район Советы Регламенты белән билгеләнә.

33 маддә Район Советы эшчәнлеген оештыру

1. Район Советы эшчәнлеген район башлыгы оештыра.

2. Район Советы Регламенты нигезендә, район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм эзерләү өчен, депутатлар арасынан, район Башлыгынан һәм аның урынбасарларынан тыш, район Советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча даими комиссияләр төзелә, шулай ук вакытлы комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Муниципаль программаларны, район Советы карарлары проектларын эзерләү, район Советы каршындагы район карамагына кертелгән мөһим мәсьәләләр турында фикер алышу өчен депутатлар, район Башкарма комитеты, жәмәгать берләшмәләре, оешма һәм предприятие вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм район халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

4. Район Советы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка төрле тәмин итүне район Советы аппараты башкара.

34 маддә Район Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Район Советы район территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренен, район Советы кабул итә торган норматив актларның, район бюджеты үтәлешен, бюджеттан тыш фонд акчаларынан, район үсеше программаларынан файдалануны, район Башкарма комитеты һәм аның житәкчесе эшчәнлеген контрольдә тотта.

2. Районның жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан закон, әлеге Устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, район Советы, район Башлыгы карары белән, депутатлардан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлы контроль комиссияләре төзелә ала.

3. Закон нигезендә, район Советы, район Башлыгы карары белән район бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне файдалануның нәтижәлелеге, шулай ук район Башкарма комитеты финанс-хужалык эшчәнлегенең башка мәсьәләләре буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Тикшерүләр (ревизияләр) үткәргүгә билгеләнгән тәртиптә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре жәлеп ителергә мөмкин.

4. Район Башкарма комитеты, аның житәкчесе, предприятие, учреждение, оешма, вазыйфаи затлар, эгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, район Советы, аның контроль комиссияләре, район Советы депутаты мөрәжәгатә буенча район Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча соратып алына торган мәгълүматны бирергә, ә закон, муниципаль норматив-хокукый актлар бозылган очракта, закон бозуларны бетерү һәм гаепле затларны жаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Район Советы, контроль функцияләр башкарганда, район Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

35 маддә Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Советы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

- 1) район Советы үз-үзен таркату турында карар кабул иткәндә;
- 2) законнарда каралган нигезләрдә район Советын тарату;
- 3) район Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кәргән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен туктатуына бәйле рәвештә;
- 4) районны үзгәртеп кору;
- 5) район чикләрен үзгәртү нәтижәсендә район сайлаучылары санын 25 проценттан артыгракка арттыру;
- 6) гражданның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль норматив хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылган очракта.

2. Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга аның депутатларының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылуга сәбәп була.

3. Район Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлекләренң вәкиллеке органы бер ай дәвамында район Советы составына башка депутатлар сайларга тиеш.

36 маддә Район Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар район Башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән район Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендә кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы түбәндәге очракларда тәкъдим ителә алмый:

- 1) район Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
- 2) район бюджетын кабул итү һәм аның үтәләше турында хисап раслау чорында;
- 3) район Башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, яңа район Башлыгын сайлаганчы.

3. Район Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен тарату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рәхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлергә мөмкин.

4. Мәсьәләне алдан карау өчен үз-үзен таркату арасынан район Советы карары белән комиссия төзелә. Район Советы карары буенча яки район Башлыгы карары буенча район Советының үз-үзен таркатуы турындагы мәсьәлә гавами тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Район Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылыгы район Советы депутатлары һәм район халкы тарафыннан үз-үзләрен таркату инициативасы буенча һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында карар, үз-үзен таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән, ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яшерен тавыш бирү юлы белән тавышларның өчтән икесе тарафыннан кабул ителә.

7. Район Советы тарафыннан үз-үзен таркату турындагы тәкъдим кире кагылган очракта, үз-үзен таркату турындагы инициатива үз-үзен тарату турындагы мәсьәлә кабат тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк күрсәтелергә мөмкин түгел.

IV бүлек. РАЙОН БАШЛЫГЫ

37 маддә Район башлыгы районның иң югары вазыйфаи заты

1. Район Башлыгы районның иң югары вазыйфаи заты булып тора.
2. Район Башлыгы район Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара.
3. Район башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы - «Саба муниципаль районы башлыгы».

38 маддә Район башлыгын сайлау тәртибе

1. Район Башлыгы район Советы депутатлары арасыннан яна сайланган муниципаль район Советының беренче сессиясендә яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана, әгәр район Советы тавыш бирүнең башка тәртибен район Советы вәкаләтләре срогына билгеләмәсә.

Район Башлыгын сайлау район Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән район халкының, ижтимагый берләшмәләренең тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге аны сайлау өчен тавыш бирсә, депутат жирлекнең сайланган Башлыгы булып санала.

3. Район башлыгы сайланганнан соң түбәндәге ант китерә:

«Район Башлыгының миңа йөкләнгән югары вазыйфасын башкарганда Россия Федерациясе Конституциясе һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм законнарын, район Уставын үтәргә, район халкының мул тормышын тәмин итү, кеше һәм гражданлык хокукларын һәм ирегән яклау өчен барлык көчемне куярга һәм белемне кулланырга ант итәм».

39 маддә Район башлыгы статусы

1. Район башлыгы даими нигездә эшли.

2. Район башлыгы үз эшчәнлегендә район халкына һәм район Советына федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә контрольлек итү һәм хисап бирү каралган.

3. Район башлыгы үзенең эшчәнлегенә турында район Советы алдында елына бер мәртәбә хисап тотта.

4. Район башлыгы «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны үтәргә тиеш.

Район Башлыгы гражданлык, административ яки жинаять эше яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил буларак (законлы вәкилләктән тыш) катнаша алмый.

Район башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлеге Устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

40 маддә Район башлыгы вәкаләтләре

Район башлыгы:

1) районны башка муниципаль берәмлекләренең жирле үзидарә органнары, дөүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә, ышанычнамәсез район исемнән эш итә;

2) район Советы эшен оештыра, район Советы сессиясен чакыра һәм аларда рәислек итә;

3) әлеге Устав билгеләгән тәртиптә район Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка житкерә;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

5) район Башкарма комитеты житәкчесе белән контракт төзи;

6) район Советы эшендә хәбәрдарлык һәм жәмәгәтьчелек фикерен исәпкә алу буенча чаралар күрә;

- 7) гражданның кабул итүне, аларның мөрәжәгәтләрен, гаризаларын һәм шикаяятләрен карауны оештыра;
- 8) район Советы сессияләре беркетмәләренә имза сала;
- 9) район Советы аппараты эше белән җитәкчелек итә;
- 10) район Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала;
- 11) район Советын карап тоту һәм аның эшчәнлеген тәмин итү өчен район бюджетында каралган чыгымнар буенча эш итүче булып тора;
- 12) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча район Советының хокукый актың кабул итүне оештыра;
- 13) район жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, район территориясендә гамәлдә булган органнары белән кирәкле хезмәттәшлеген тәмин итә;
- 14) Район исемненән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр төзи;
- 15) муниципаль хезмәткәрләренң һәм районның жирле үзидарә органнары хезмәткәрләренң хезмәт өчен түләү күләмнәрен һәм шартларын билгели;
- 16) Башкарма комитет тарафыннан жирле эһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү һәм Казан шәһәре жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итә;
- 17) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль район Башлыгы карамагына кертелгән башка вәкаләтләрен, шулай ук әлеге Устав, район Советы карарлары белән район Башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

41 маддә Район башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Башлыгының вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:
 - 1) үлем;
 - 2) үз теләге белән отставкалар;
 - 3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 статьясы нигезендә отставкага китү;
 - 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;
 - 5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;
 - 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;
 - 7) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;
 - 8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
 - 9) Россия Федерациясе гражданның туктату, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучының – чит ил гражданның туктату – аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга, чит ил дәүләтенң гражданның алырга яисә яшәү төрен яки Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган Россия Федерациясе гражданының чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган, аның нигезендә чит ил гражданның булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга хокукы булган башка документны алырга хокукы.
 - 10) жирлекнең тиешле вәкиллеке органы депутаты буларак сайлаучылар тарафыннан чакырып алынганда;

11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 3, 4 - 7 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган районны үзгәртеп кору; шулай ук район бетерелгән очракта;

12) район чикләре үзгәрү нәтижәсендә муниципаль берәмлек сайлаучылары санын 25 проценттан артыкка арттыруны;

13) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылганда;

14) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәү.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендәгә 1 - 10, 13, 15 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча район башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, районның яңа башлыгын сайлау район Советының якындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

3. Район башлыгының вәкаләтләре район Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы кимендә 6 ай алдан туктатылса, район Советы карары белән районның яңа башлыгын сайлау үткәрелмәскә мөмкин.

4. Район Советы составынан сайланган район башлыгы, аны отставкага чыгару турында Совет карары нигезендә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, күрсәтелгән карарга суд тәртибендә шикәят бирә, район Советы суд карары закон көченә кәргәнчә үз составынан район башлыгын сайлау турында карар кабул итәргә хокуксыз.

5. Район Башлыгының вәкаләтләре, Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә, түбәндәгә очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) муниципаль район Башлыгы, аның ире яки хатыны һәм балигъ булмаган балаларының "Аерым категория затларына Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кәртәмнәр) ачу һәм аңа ия булу, шәхси акча һәм кыйммәтле эйберләр саклау, чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яисә) файдалануны тыю турында"гы Федераль закон белән билгеләнгән тыюны үтәмәве;

2) муниципаль район башлыгына муниципаль сайлауларда сайланган затларга карата счетлар (кәртәмнәр) ачу яки булу, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акча һәм кыйммәтләргә саклау, күрсәтелгән затлар муниципаль район башлыгы сайлауларында кандидатлар буларак теркәлгән чорда чит ил финанс инструментларына ия булу һәм алардан файдалану фактын билгеләү.

42 маддә Район башлыгы урынбасары

1. Район Башлыгы тәкъдиме белән район Советы депутатлары арасынан район Башлыгының урынбасары сайлана.

2. Әгәр жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысынан күбрәгә аны сайлау өчен тавыш бирсә, депутат жирлекнең сайланган Башлыгы булып санала.

3. Район Башлыгы урынбасары үз вазыйфаларын район Советы регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлешү нигезендә үти, район башлыгының йөкләмәләрен үти, вакытлыча (авыруга яисә отпускка бәйле) булмаган яисә үз бурычларын үтәү мөмкин булмаган очракта яисә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату район Башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Район Башлыгы азатлык нигезендә бер урынбасарны сайларга тәкъдим итәргә хокуклы.

5. Район башлыгы урынбасарының вәкаләтләре шушы Уставның 26 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Район Башлыгы урынбасары үз вазыйфасынан район Советы инициативасы буенча яисә депутатлар төркеме таләбе буенча район Советы депутатларының билгеләнгән санынан кимендә өчтән бере санында теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Район Башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән санынан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Район башлыгы урынбасары вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлеге Устав тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

V бүлек. РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

43 маддә Районның Башкарма комитеты - район жирле үзидарәсенә башкарма-күрсәтмә органы.

1. Авыл жирлеге башкарма комитеты авыл жирлеге жирле үзидарәсенә башкарма-боеру органы булып тора.

2. Район Башкарма комитетының рәсми исеме - «Саба муниципаль районы башкарма комитеты».

3. Район Башкарма комитеты район Советы, район Башлыгы һәм район халкы контролендә һәм аңа хисап тотат.

4. Район Башкарма комитетының район гербы сурәтләнгән мөһер, бланклары, шулай ук Башкарма комитетка Граждан хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән Россия Федерациясе гербы сурәте төшерелгән түгәрәк мөһер бар.

Район Башкарма комитеты эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

44 маддә Район Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитетның структурасы Башкарма комитет житәкчесе тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан раслана.

2. Район Башкарма комитеты структурасына башкарма комитет житәкчесе, аның урынбасарлары, башка вазыйфаи затлар, башкарма комитетның тармак (функциональ) һәм (яисә) территориаль органнары керә.

45 маддә Башкарма комитет вәкаләтләре

Район Башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- бюджет проектын (бюджет проектын һәм уртача вакытка исәпләнгән финанс планын) төзүне тәмин итә;

- район Советы раславына кирәкле документлар һәм материаллар белән район бюджеты проектын (бюджет проекты һәм уртача вакытка исәпләнгән финанс планы) кертә;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә бюджетара трансфертларны бүлү методикасын һәм (яисә) бирү тәртибен эшли һәм раслый;

- район бюджетының үтәлешен һәм бюджет хисаплылыгын төзүне тәмин итә, район бюджеты үтәлеше турында отчетны район Советына раслауга тапшыра;

- муниципаль бурыч белән идарә итүне тәмин итә;

- районның комплекслы социаль-икътисадый үсеше планнары һәм программалары проектларын эшләүне тәмин итә;

- жирлек бюджетының үтәлешен тәмин итә, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш планнары һәм программаларының үтәлешен оештыра;

- районның комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнарын һәм программаларын үтәү турында хисаплар эзерләүне тәмин итә;

- районның икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик күрсәткечләренә жыюны оештыра һәм әлеге дәүләт хакимияте органнарына законнарда билгеләнгән тәртиптә тапшыра;

- жирлекләренә бюджет тәмин ителеше дәрәжәләрен район бюджеты акчалары исәбеннән тигезләүне тәмин итә;

2) жирлек территориясендә муниципаль милек белән идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- районның муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, кушу һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә (әгәр район Советы карары белән башкасы билгеләнмәгән булса);

- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан бирелә торган хезмәтләргә тарифларны раслый, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләрне, федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәмин итүне гамәлгә ашыра, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп оештыру һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен үз вазыйфасыннан азат итә;

- муниципаль милектәге предприятиеләр, оешмалар белән районның икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында килешүләр төзи; район территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;

- муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен моның өчен каралган районның үз матди һәм финанс чараларыннан файдаланып, товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып ала, район ихтыяжлары өчен эшләр заказчысы булып тора;

- полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә районның административ участогында эшләү өчен бина бирә;

- 2017 елның 1 гыйнварына кадәр участок полиция хезмәткәре вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларны үтәү чорында торак урыны бирә;

3) территорияль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирәлекне саклау өлкәсендә:

- районның территорияль планлаштыру документлары, башка шәһәр төзелеше документлары проектларын эзерли һәм район Советы раславына кертә, аларның үтәлешен тәмин итә;

- район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәмин итүнең мәгълүмат системаларын алып бара;

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

- жирлекара характердагы әйләнә-тирә мохитне саклау чараларын оештыра;

- көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыра;

- район территориясендә жирле әһәмияттәге дөвәләү-савыктыру урыннарын һәм курортларны үстерүне һәм саклауны тәмин итә, жирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләреннән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;

- район ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәмин итә, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрә.

4) төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

«Район чикләрендә торак пунктлар чикләреннән читтә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген тәмин итә, Район чикләрендә торак пунктлар чикләреннән читтә автомобиль транспортында, шәһәр жир өсте электр транспортында һәм юл хужалыгында муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, юл хәрәкәтен оештыруны гамәлгә ашыра һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итә, шулай ук Россия Федерациясе законнары нигезендә автомобиль юлларынан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;»

- халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм жирлек чикләрендәге жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәмин итә;

- район чикләрендәге торак пунктлар арасында халыкка хезмәт күрсәтүче жәмәгать транспортының маршрутын, хәрәкәт графигын, тукталыш урынын раслый яки килештерә;

- район чикләрендәге торак пунктлардан читтә жәмәгать транспорты тукталышлары өчен бүлеп бирелгән урыннарны төзекләндерүне тәмин итә;

- жирлекләрне элемент хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

5) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә, шулай ук төзекләндерү һәм авыл хужалыгы өлкәсендә:

- энергияне сак тоту һәм энергетик нәтижелелекне арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, Саба муниципаль районы чикләрендә күпфатирлы йортларны, муниципаль торак фондын тәшкил итүче биналарны энергетик яктан тикшерүне оештыра һәм энергияне сак тоту турындагы һәм энергетик нәтижелелекне арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлекләрне электр һәм газ белән тәмин итүне оештыра;

- район составына керүче жирлекләрне жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирлекара китапханәләр тарафыннан халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, аларның китапханә фондларының сакланышын тәмин итүне һәм туплауны оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм жирлекара жирләү урыннарын карап тотуны тәмин итә;

- район составына керүче авыл жирлекләрендә жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыра;

- район составына керүче авыл жирлекләрен ял оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

- жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү, авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерүгә ярдәм итә, социаль юнәлештәге коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм ихтыярийлыкка ярдәм итә;

- жирлек территориясендә физик культура һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тудыра, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыра;

- коммуналь инфраструктура системасына тоташуга тарифларны, коммуналь комплекс оешмаларының тоташуга тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләрне, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләрне жайга сала.

- «Жылылык белән тәмин итү турында» Федераль законда каралган жылылык белән тәмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- "Су белән тәмин итү һәм су бүлеп бирү турында» Федераль законда каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- реклама конструкцияләрен урнаштыру схемасын раслый, район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә рөхсәт бирә, мондый рөхсәтләрне юкка чыгара, район территориясендә үз белдеге белән урнаштырылган реклама конструкцияләрен сүтү турында күрсәтмәләр бирә;

б) мэгариф һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә:

- муниципаль мэгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәмин итү вәкаләтләреннән тыш) һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыра, муниципаль мэгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыра (финанс ягыннан тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган балаларга өстәмә белем бирүдән тыш), балаларга муниципаль мэгариф оешмаларында балаларны карау һәм тәрбияләүне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра, шулай ук каникул вакытында балаларның ялын оештыра;

- муниципаль мэгариф оешмалары биналарын һәм корылмаларын карап тотуны, аларга яқын территорияләрне төзекләндерүне тәмин итә;

- мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программалары буенча укырга тиешле балаларны исәпкә ала, муниципаль мәгариф оешмаларын районның конкрет территорияләренә беркетә;

- гражданнарга түләүсез медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләренә территорияль программасы нигезендә район территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыра (аерым территорияләр халкын медик-санитар тээмин итү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы карамагындагы медицина ярдәме белән тээмин ителә торган территорияләренә Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлегенә кертелгән жирлекләр территорияләреннән тыш);

- балалар һәм яшьләр белән эшләр буенча жирлекарә характердагы чаралар оештыра һәм гамәлгә ашыра;

7) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тээмин итү, Халыкны һәм территорияләренә гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- жирлек территориясендә законнар, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актлары үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тээмин итә;

- дәүләт хакимияте органнарының һәм дәүләт вазыйфай затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның жирле үзидарә хокукларын боза торган актларына билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судка яисә арбитраж судка шикаять бирә;

- федераль закон нигезендә муниципаль милициянең жәмәгәт тәртибен саклауны оештыруны тээмин итә;

- район территориясендә гадәттән тыш хәлләренә кисәтүдә һәм аларның нәтижеләрен бетерүдә катнаша;

- территорияль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм тормышка ашыруны тээмин итә; гадәттән тыш хәлләренә бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тээмин итә;

- район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизация эерләү чараларын оештыра һәм тормышка ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр килеп чыгуы яисә килеп чыгу куркынычы турында үз вакытында хәбәр итүне һәм мәгълүмат житкерүне тээмин итә;

- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тээмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау буенча чараларны тормышка ашыруны тээмин итә;

- жирле референдумны эерләү, уздыру һәм матди-техник тээмин итүне, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалау, шулай ук район территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яисә) юкка чыгару буенча чаралар күрүне тээмин итә;

- район чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын күрә;

- район территориясендә яшәүче Россия Федерациясә халыкларының милләтара һәм конфессияара татулыгын ныгытуга, телләрен һәм мәдәниәтен үстерүгә, милли азчылыкларның хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни жайлашуын тээмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чаралар эшли һәм гамәлгә ашыра;

8) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары тарафыннан жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешенчә файдалануны тээмин итә;

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- районның жирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан район Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны тээмин итә;

- Россия Федерациясе су законнарында билгелэнгән чикләрдә, район чикләрендә урнашкан су объектлары милекчесенә вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

9) башка вәкаләтләр:

- муниципаль хезмәтләр реестрын формалаштыру һәм алып бару тәртибен билгели;
- жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, жирле үзидарәнең сайланулы органнары эгзаларына, район Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыра;

- жирлекләренә архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архивны төзи һәм үз эченә ала;

- үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләренә гамәлгә ашыра;

- кануннарда, әлеге Уставта каралган вәкаләтләрдән тыш, район Советы карарлары белән районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләренә хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

- район музейларын булдыра;

- опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;

- муниципаль район территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләренә хокукларын гамәлгә ашыруга бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм район территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итә;

- 2008 елның 31 декабренә торышы буенча алар карамагындагы югары белем биру муниципаль мөғариф оешмаларын гамәлгә куючы функцияләрен башкара;

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтә.

- «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә;

- "Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында" Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыра»;

3. Район башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә Район башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) автомобиль транспортында муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) аны гамәлгә ашыру вәкаләтләре жирле үзидарә органнарына бирелгән региональ дөүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгелэнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә күрсәткечләр һәм аны үткөрү методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана торган муниципаль контроль нәтижәләгән мониторинглауны оештыру һәм уздыру;

5) федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә Район Башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларны, шәхси эшмәкәрләренә тикшерүне оештыру һәм үткөрү белән бәйлә мөнәсәбәтләргә «Дөүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм шәхси

эшмәкәрләрнең хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

46 маддә Район башкарма комитеты житәкчесе

1. Районның Башкарма комитетын башкарма комитет житәкчесе житәкли.
2. Район Башкарма комитеты житәкчесе әлеге вазыйфага контракт буенча билгеләнүче район жирле үзидарәсенә вазыйфаи заты булып тора.
3. Район Башкарма комитеты Житәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.
4. Аерым оештыру-күрсәтмә функцияләрен гамәлгә ашыру өчен район башкарма комитеты житәкчесе урынбасарларга ия. Район Башкарма комитеты житәкчесе вакытлыча булмаганда (авыруга яисә отпускка бәйле рәвештә) яисә үз бурычларын үтәү мөмкинлеге булмаганда йә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан очракта, аның вәкаләтләрен район башкарма комитеты житәкчесенә урынбасарларының берсе үз вазыйфаларын билгеләнгән вәкаләтләр нигезендә башкара.
5. Район Башкарма комитеты житәкчесе «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны үтәргә һәм бурычларны үтәргә тиеш.

47 маддә Район Башкарма комитеты житәкчесен билгеләү тәртибе

1. Район Башкарма комитеты житәкчесен билгеләү конкурс нигезендә уздырыла. Конкурс шартлары, аны уздыру датасы, вакыты һәм урыны турында белешмәләр, контракт проекты массакүләм мәгълүмат чараларында конкурс уздыру көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга тиеш.
2. Конкурсны үткәрү өчен конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны район Советы тарафыннан билгеләнә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысы район Советы тарафыннан, ә икенче яртысы Россия Федерациясе субъектының иң югары вазыйфаи заты итеп билгеләнә.
3. Зат район башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасына конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасынан район Советы тарафыннан билгеләнә.
4. Район Советы башкарма комитеты житәкчесе өчен жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә һәм Татарстан Республикасы законы белән жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә контракт шартлары.
5. Район Башкарма комитеты житәкчесе белән контракт район башлыгы тарафыннан төзелә.

48 маддә Район Башкарма комитеты житәкчесенә вәкаләтләре вакыты

1. Башкарма комитет житәкчесе белән ракт затны башкарма комитет житәкчесе вазыйфасына билгеләү турында карар кабул иткән (яңа чакырылыш Советы эшли башлаган көнгә кадәр), әмма кимендә ике елга район Советы вәкаләтләре чорына төзелә.
2. Район Советы вәкаләтләре вакыты чыккач, район Башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен билгеләнгән тәртиптә район Башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеләнгәнчә дәвам итә.

49 маддә Башкарма комитет житәкчесе вәкаләтләре

Башкарма комитет житәкчесе:

- 1) район Башкарма комитеты тарафыннан бердәм начальство принциптарында житәкчелек итә һәм үз компетенциясенә керә торган вәкаләтләргә үтәгән өчен шәхси җаваплылык тотат;

2) район Советы, район башлыгы, районның һәм башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә районның башкарма комитетын тәкъдим итә;

3) район Советы каравына район бюджеты проектларын һәм аның үтәләше турындагы хисапларны тапшыра;

4) районның комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәләше турындагы хисапларны район Советы каравына тәкъдим итә;

5) Башкарма комитет структурасы проектын район Советы раславына кертә, хезмәткәрләренң ин чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды билгеләгән структура нигезендә район Башкарма комитетының штат расписаниесе раслый;

6) Башлык белән килешенеп, Башкарма комитет житәкчесе урынбасарларын, Башкарма комитет органнары житәкчеләрен билгели һәм вазыйфадан азат итә, урынбасарлары арасында вазыйфаларны бүлә, муниципаль хезмәткәрләрен һәм Башкарма комитетның башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотта, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар жаваплылык чараларын куллана;

7) үз вәкаләтләре чикләрендә расланган бюджет нигезендә район чаралары белән эш итә;

8) район Башкарма комитеты тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яисә) гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларның үтәләше өчен шәхси жаваплылык тотта; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

9) Башкарма комитетның хокукый актларын - Башкарма комитет компетенциясенә кертелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр, шулай ук Башкарма комитет эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

10) елга кимендә бер тапкыр яисә район башлыгы, район Советы таләбе буенча район башкарма комитетының эшчәнлегә һәм эшчәнлегә турында отчетлар тапшыра;

11) халыкка даими рәвештә башкарма комитет эшчәнлегә турында хәбәр итә, Башкарма комитет хезмәткәрләре тарафыннан гражданнырны кабул итүне оештыра, айга кимендә бер тапкыр гражданнырны кабул итә, гражданнырның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) дәүләт һәм башка органнарда муниципаль берәмлек мәнфәгатләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, Башкарма комитет исемнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;

13) район Советы раславына район Башкарма комитеты органнары турындагы нигезләмәләр проектларын тәкъдим итә;

14) үз вазыйфасына билгеләнә һәм район Советы билгеләгән тәртиптә район Башкарма комитеты органнары житәкчеләрен вазыйфаларыннан азат итә;

15) законнар, әлегә Устав, район Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.

50 маддә Район Башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) әлегә статьяның 2 өлеше нигезендә контрактны өзү;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;

5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

6) суд тарафыннан хэбэрсез югалган дип танылса яисэ вафат дип игълан ителсэ;
7) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;
8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
9) Россия Федерациясе гражданлығын туктату, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучының – чит ил гражданлығын туктату – аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил дәүләтенәң гражданлығын алырга яисэ яшәү төрен яки Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган Россия Федерациясе гражданының чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган, аның нигезендә чит ил гражданлығы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы булган башка документны алырга хокуклы.

10). хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жибәрү;

11) районның гамәлдәге законнар яисэ районның бетерелүе нигезендә үзгәртелүе;

12) район чикләрен үзгәртү нәтижәсендә район сайлаучылары санын 25 проценттан артыгракка арттыру.

13) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу.

2. Башкарма комитет житәкчесе белән контракт яклар килешүе буенча яисэ түбәндәгеләреннән гаризасы нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин:

1) жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы өлештә контракт шартлары бозылуга бәйле рәвештә район Советы яисэ район Башлығы, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә;

2) Татарстан Республикасы Президенты – федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә, шулай ук Федераль законда каралган башка очракларда контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә;

3) Башкарма комитет житәкчесе - районның жирле үзидарә органнары һәм (яисэ) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары контракты шартларын бозуга бәйле рәвештә.

VI бүлек. РАЙОН СОВЕТЫ, РАЙОН БАШЛЫГЫ ҺӘМ РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫ АРАСЫНДАГЫ МӨНӘСӘБӘТЛӘР

51 маддә Район Советының, район Башлығының һәм район Башкарма комитетының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Устав, район Советы, район Башлығы һәм Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән вәкаләтләренә бүлешү нигезендә үз вәкаләтләрен мөстәкыйль башкаралар.

2. Район Советы һәм районның Башкарма комитеты районның икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә законнарда, әлеге Устав билгеләгән рәвешләрдә эшләргә тиеш.

3. Район Советы һәм район Башкарма комитеты кабул ителгән хокукый актларны имзаланган көннән алып жиде көн эчендә бер-берсенә юллайлар.

4. Район Советы, район Башлығы район Башкарма комитеты житәкчесенә район Башкарма комитеты житәкчесенәң хокукый актларны кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Район Башкарма комитеты житәкчесе район Советына, район Башлығына район Советының хокукый актларын кабул итү, бетерү, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Район башлығы юллама белән

Район Башкарма комитеты житәкчесенә район Советының эш планнары һәм район Советы карарларының район Советы регламентында билгеләнгән тәртиптә проектлары сөйли.

7. Район Советы, аның органнары, район Башлыгы үткэрэ торган утырышларда киңәш биру тавышы хокукы белән район Башкарма комитеты Житәкчесе, аның урынбасарлары яки алар тарафыннан вәкаләтле затлар катнаша ала. Район Башкарма комитетының вазыйфаи затлары, язмача чакыру булганда район Советы утырышында катнашырга тиеш.

8. Район Башкарма комитеты Житәкчесе үткэргән утырышларда район Башлыгы, район Советы депутатлары да катнашырга хокуклы.

52 маддә Районның жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Районның жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын уздыру юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. РАЙОННЫҢ БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ

53 маддә Районның контроль-хисап палатасы

1. Районның контроль-хисап палатасы жирле үзидарәнең даими эшләүче тышкы финанс контроле органы булып тора.

2. Районның контроль-хисап палатасы рәис һәм аудитордан тора.

3. Оештыру һәм эшчәнлек тәртибе, районның Контроль-хисап палатасы вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, район Советы, башка муниципаль норматив хокукый актлар белән расланган район Контроль-хисап палатасы турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

Федераль законнарда билгеләнгән очрактарда һәм тәртиптә, районның Контроль-хисап палатасы эшен һәм эшчәнлеген хокукый жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

54 маддә Районның Финанс-бюджет палатасы;

1. Районның финанс-бюджет палатасы район бюджетын үтәүне, район бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисап төзүне гамәлгә ашыручы жирле үзидарәнең даими эшләүче органы булып тора.

Районның финанс-бюджет палатасы район Советына хисап тота.

2. Районның финанс-бюджет палатасының мөһере, район гербы төшерелгән һәм үз исеме булган бланклары бар.

3. Районның финанс-бюджет палатасы рәисе район Башлыгы тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан билгеләнә, финанс-бюджет палатасы эшчәнлегенә житәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.

4. Районның финанс-бюджет палатасы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

5. Финанс-бюджет палатасы үз эшчәнлеген әлеге законнар, әлеге Устав һәм Район Советы раслаган Финанс-бюджет палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашыра.

55 маддә Районның мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы

1. Районның мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль милек белән идарә итүне гамәлгә ашыручы, шул исәптән район милкендәге жир

кишәрлекләре, акцияләр, хужалык жәмгыятьләренен устав капиталларындагы өлешләрен (кертмнәрен) гамәлгә ашыручы Район жирле үзидарәсенен даими эшләүче органы булып тора.

Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы Район Советына хисап бирәчәк.

2. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе Район башлыгы тәкъдиме белән Район Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе Район жирле үзидарәсенен вазыйфай заты булып тора, мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлеген белән житәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.

4. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасының мөһере, Район гербы сурәтләнгән һәм үз исеме булган бланклары бар.

5. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары Район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

6. Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы үз эшчәнлеген әлеге законнар, әлеге Устав һәм Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә Район Советы раслый.

VIII бүлек. САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

56 маддә Районның сайлау комиссиясе

1. Район сайлау комиссиясе муниципаль сайлаулар, жирле референдум, депутат, жирле үзидарәнен сайланулы органы эгъзасы, жирле үзидарәнен сайланулы вазыйфай затын чакыртып алу буенча тавыш бирү, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүгә әзерлек һәм үткөрү эшен оештыра.

Районның сайлау комиссиясе жирле үзидарә органнары структурасына керми.

2. Район сайлау комиссиясе федераль законнар, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән билгеләнгән тәртиптә район Советы тарафыннан төзелә.

3. Район сайлау комиссиясе вәкаләтләре срогы биш ел тәшкил итә.

4. Районның сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш хокукына ия 8 эгъза составында төзелә.

5. Район сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәмин итү район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

6. Район сайлау комиссиясенен вәкаләтләре, аның эшчәнлеген тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав белән жайга салына. Район Советы мөрәжәгатен нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча район сайлау комиссиясе вәкаләтләре закон нигезендә территория сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

IX бүлек РАЙОН ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕН ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

57 маддә Юридик зат хокукларына ия районның жирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокукларына район Советы, районның башкарма комитеты, районның финанс-бюджет палатасы, районның мөлкәти һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы һәм районның контроль-хисап палатасы бирелә.

2. Район Советы карары белән юридик затка башка муниципаль органнар да, шулай ук район башкарма комитеты структурасы нигезендә аның аерым органнары бирелергә мөмкин.

58 маддә Районның жирле үзидарә органнары, юридик затлар буларак

1. Район исеменнән мөлкәти һәм башка хокуклар һәм бурычлар сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга мөмкин район Башкарма комитеты житәкчесе.

2. Район башлыгы мөлкәт һәм башка хокукларны һәм вазифаларны ала һәм тормышка ашыра, район Советы, район башлыгы, депутатлар эшчәнлеген тәмин итүгә, шулай ук район Советына беркетелгән муниципаль милек белән эш итүгә юнәлдерелгән район бюджеты акчалары белән бәйлә ышанычнамәсез чыгыш ясый.

3. Районның жирле үзидарә органнары, юридик зат хокукларына ия, идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль учреждениеләр булып торалар һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

59 маддә Районның жирле үзидарә органнарын финанслау

1. Районның жирле үзидарә органнарын тотуга чыгымнарын финанслау район бюджетының үз керемнәре исәбеннән гамәлгә ашырыла.

2. Законда, әлеге Уставта, район Советы карарларында каралган очракларда районның жирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәмин итүгә чыгымнар район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

X бүлек РАЙОН БАШЛЫГЫНЫҢ ҺӘМ РАЙОННЫҢ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРЫН БИЛӘҮЧЕ БАШКА ЗАТЛАРНЫҢ СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘРЕ

60 маддә Район Башлыгы һәм аның урынбасарлары, даими нигездә эшләүче Район Советы депутатлары, башка вазыйфай затлар эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

Район башлыгына һәм аның урынбасарларына, даими нигездә эшләүче район Советы депутатларына, башка вазыйфай затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 12.02.2009 ел № 15-ЗРТ Татарстан Республикасы Законы һәм район Советы карарлары белән билгеләнә.

61 маддә Район башлыгының, район Советы депутатларының кагылгысызлык гарантияләре

1. Район Советы депутатларының жинаять яки административ җаваплылыкка тарту, тоткарлау, арест, тентү, сорау алу, аңа карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль эшләр башкарганда, шулай ук Казан шәһәре муниципаль берәмлеге башлыгына карата үзе биләгән торак һәм (яки) хезмәт урыны, аның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, үзенә караган документлар буенча оператив-эзләү чараларын үткәргәндә хокук гарантияләре федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә, Казан шәһәре Мэры әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция өчен һәм аның статусына, шул исәптән аның вәкаләтләре срогы чыкканнан соң да, туры килгән башка гамәлләр өчен жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә Мэр тарафыннан мыскыллау, яла ягу яки федераль закон белән каралган башка хокук бозулар очракларына кагылмый.

XI бүлек РАЙОН ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАНАРЫНЫҢ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРНЫҢ ҖАВАПЛИЛЫГЫ

62 маддә Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылығы

Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары федераль законнар нигезендә район халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жаваплы.

63 маддә Район Советы депутатларының район халкы алдында жаваплылығы

1. Район Советы депутатларының, шул исәптән район башлығының, район халкы алдында жаваплылығы район халкын тиешле депутат итеп сайлаган ышаныч белән югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Ышанычын югалткан район Советы депутаты, шул исәптән район башлығы, жирлекнең вәкиллекле органы депутаты буларак, федераль законнарда билгеләнгән очрақларда һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

64 маддә Район жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдында жаваплылығы

Федераль закон нигезендә район Советы, район башлығы, район Башкарма комитеты житәкчесенең дәүләт алдында жаваплылығы алар тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав, шулай ук район жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән тиешенчә башкармаган очрақта тиешле суд карары нигезендә башкарыла.

65 маддә Физик һәм юридик затлар алдында район жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылығы

Физик һәм юридик затлар алдында район жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылығы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

66 маддә Ышаныч югалуга бәйле рәвештә, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә муниципаль вазыйфа биләүче зат, ышаныч югалуга бәйле рәвештә, эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

1) яклар тарафыннан үзе тора торган мәнфәгатьләр конфликттын булдырмау һәм (яисә) жайга салу чараларын затның күрмәве;

2) үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре хакында белешмәләрне тапшырмау йә белә торып дәрәс булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыру;

3) затның, федераль законда билгеләнгән очрақлардан тыш, коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) зат тарафыннан эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) эгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүе яки Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, коммерциягә нигезләнмәгән, дәүләтнеке булмаган чит ил оешмаларының идарә органнары, попечительлек һәм күзәтчелек советлары, башка органнары һәм аларның Россия Федерациясе территориясендә эш итүче структур бүлекчәләре составына керергә».

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликттына китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган муниципаль вазыйфаны биләп торучы зат тарафыннан үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликттын

булдырмау һәм (яки) жайга салу чаралары кабул ителгән очракта да, ышаныч югалуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

XII бүлек РАЙОННЫҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

67 маддә Районның муниципаль хокукий актлары системасы

1. Районның муниципаль хокукий актлары системасына түбәндәгеләр керә:

1) район Уставы;

2) жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар;

3) район Советының норматив һәм башка хокукий актлары;

4) әлеге Уставта каралган район башлыгының, башкарма комитетның, жирле үзидарәнең башка органнарының һәм вазыйфай затларының хокукий актлары.

2. Район уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукий актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм районның бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукий актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфай затлары кабул иткән муниципаль хокукий актлар районның бөтен территориясендә һичшиксез үтәлергә тиеш.

68 маддә Гражданның турыдан-туры ихтиярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә район халкы тарафыннан турыдан-туры хәл итү жирле референдумда белдерелгән гражданның турыдан-туры ихтияр белдерүе юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр торак пунктта яшәүчеләрнең турыдан-туры ихтияры белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль хокукий акт кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителсә, күрсәтелгән актны кабул итү (бастырып чыгару) алар компетенциясенә керә торган жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфай заты гражданның жыенында кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән соң 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукий актны эзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан арта алмый.

3. Гражданның турыдан-туры ихтияр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукий актны бастырып чыгару вакытын бозу район Башлыгын чакыртып алу, район Башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен яки район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

69 маддә Район жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукий акт төрләре

1. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләргә үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукий актлар чыгаралар:

1) район Советы - район Советы карарлары;

2) район башлыгы - район башлыгының карарлары һәм күрсәтмәләре;

3) Район Башкарма комитеты җитәкчесе - башкарма комитет җитәкчесе карарлары һәм күрсәтмәләре.

2. Район жирле үзидарәсенә башка вазыйфай затлары әлеге Устав, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль хокукий актларда билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

70 маддә Муниципаль хокукий актларны эзерләү

1. Муниципаль хокукий актлар проектлары аларны алып бару мәсьәләләре буенча Район Башлыгы, Район Советы депутатлары, Район Башкарма комитеты житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук Районның Контроль-хисап палатасы, Районның финанс-бюджет палатасы, Районның мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы тарафыннан кертелә ала.

Саба муниципаль районы прокуроры, үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукий актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә, муниципаль норматив хокукий актларны үзгәртү, гамәлдән чыгару яки кабул итү турында проектлар һәм тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.

2. Муниципаль хокукий актлар проектларын кертү тәртибе, аларга беркетеп бирелә торган документларның исемлегенә һәм формасы Район Советы регламенты, Район Башлыгы, Район Башкарма комитеты Житәкчесе тарафыннан билгеләнә.

71 маддә Район Советының хокукий актлары

1. Район Советы үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча район территориясендә үтәлүе мәжбүри булган кагыйдәләргә, район Башлыгын отставкага чыгару турында карар, район Советы регламенты, район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарларны, шулай ук федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлегә Устав тарафыннан үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Район Советы карарлары, законнарда, әлегә Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3. Совет карарлары жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм бетерүне, район бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тотып, район Советы каравына бары тик район Башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән генә яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертеләргә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә район Башкарма комитетына карар проектының тәкъдим иткән көннән алып утыз көн эчендә район Советына тапшырыла.

4. Район Советы карарларына район Башлыгы тарафыннан алар кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә имза салына һәм әлегә Устав билгеләнгән тәртиптә халыкка житкерелә.

72 маддә Район Башлыгының хокукий актлары

Район Башлыгы үзенең законнар, әлегә Устав, район Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукий актлар, шулай ук аның компетенциясенә әлегә Устав, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрена 131-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар белән кертелгән башка мәсьәләләр буенча хокукий актлар чыгара.

73 маддә Район Башкарма комитеты житәкчесенең хокукий актлары

Башкарма комитет житәкчесе районның законнарда, әлегә Уставта һәм район Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирле эһәмияттәге мәсьәләләр һәм районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук район Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

74 маддә Муниципаль хокукий актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Район Советы карарлары, әгәр башкасы карарның үзе тарафыннан билгеләнмәгән булса, район Башлыгы кул куйган көннән үз көченә керә.

Район Советының салым һәм җыемнар турындагы хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Район Советының район Уставын кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары федераль закон, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Район башлыгының, район Башкарма комитеты җитәкчесенә, җирле үзидарәнең башка вазыйфай затларының хокукый актлары, әгәр актлар үзләре тарафыннан билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждандар хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка җиткергәннән) соң үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: исеме, аны имзалау датасы (район Советы кабул иткән хокукый актлар өчен шулай ук аны район Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфай зат исеме булырга тиеш.

5. Җирлек Советының җирлек бюджеты турында, аның үтәлеше турында, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турында хисап, җирлек Советы регламенты, җирлек Советы, җирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукый актлар, җирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләр имза салынган көннән алып җиде көн эчендә, муниципаль хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән таратылган белешмәләре булган аерым нигезләмәләреннән тыш, рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

6. Җирле референдумны билгеләү турында, районның чикләрен үзгәртү, аны үзгәртү, район Башлыгын һәм аның урынбасарларын сайлау, район Башкарма комитеты җитәкчесенә һәм аның урынбасарларын билгеләп кую мәсьәләләре буенча шулай ук норматив булмаган хокукый актлар мәҗбүри рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә мәҗбүри бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиешле норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә җирле үзидарәнең вазыйфай затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.

8. Басып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын районның җирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма массакуләм мәгълүмат чараларында йә район территориясендә таратыла торган башка басма массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка басма массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда әлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш;

- хокукый акт текстын яисә хокукый акт проектын Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә түбәндәге адрес буенча урнаштыру: <http://pravo.tatarstan.ru>.

Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) массакуләм мәгълүмат чарасы чыгу датасы күрсәтелергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән җирле референдумда (граждандар җыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

ХШ бүлек РАЙОННЫҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

Районның икътисади нигезен муниципаль милектәге милек, район бюджеты акчалары, шулай ук районның милек хокуклары тәшкил итә.

76 маддә Районның муниципаль мөлкәте

1. Район милкендә булырга мөмкин:

1) "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Россия Федерациясе субъектлары законнарында билгеләнгән очракларда, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 06.10.2003 N 131-ФЗ номерлы 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген район Советының норматив хокукый актлары нигезендә тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) жирле үзидарә органнарына федераль законнар белән хәл итү хокукы бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Районның әлеге статьяның 1 пунктының таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт милекне яңадан үзгәртәргә (максатчан билгеләнешен үзгәртәргә) йә читләштерәргә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

77 маддә Районның муниципаль мөлкәтен биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Районның жирле үзидарә органнары, әлеге Уставта билгеләнгән Вәкаләтләренә чикләүне исәпкә алып, район исемнән, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган район жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә, муниципаль милеккә мөстәкыйль ияләр, аннан файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Районның жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләренә жирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр башкарырга, читләштерәргә, башка килешүләр башкарырга хокукы.

3. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән билгеләнә. Муниципаль мөлкәтән файдаланудан керемнәр жирле бюджетларга керә.

78 маддә Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Район әлеге Уставта билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне төзәргә, үзгәртеп корырга һәм юкка чыгарырга, хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләренә гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципальара жәмгыятьләренә булдыруда катнашырга хокукы. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә

куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле жирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, үз вазыйфасына билгеләп куя һәм әлеге предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең житәкчеләрен вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлегенә турында әлеге Уставта каралган тәртиптә хисаплар тыңлый

3. Жирле үзидарә органнары муниципаль берәмлек исемненән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияләре җавап бирәләр һәм аларны федераль законда билгеләнгән тәртиптә үтәүне тәмин итәләр.

79 маддә Районның жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Районның жирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре кануннарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XIV бүлек РАЙОННЫҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

80 маддә Район бюджеты

1. Район бюджеты проекты төзү һәм карау, район бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп торы, район бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау районның жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла. Район бюджетын төзү һәм карау, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Район бюджеты проекты, район бюджетын раслау турында район Советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, район бюджетын үтәү барышы һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең саны турында квартал саен бирелә торган белешмәләр, аларны акчалата тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

3. Район бюджеты проекты төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

4. Район Советының жирле салымнар турында хокукый актларга үзгәрешләр кертү хакында хокукый актлары, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәрен үзгәртүгә китерә торган, чираттагы финанс елында һәм план чорына үз көченә керә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган хокукый актлары чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турында карар проекты район Советына кертелгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Район бюджеты проекты Саба муниципаль районы Советының муниципаль хокукый акты нигезендә өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

Район бюджеты проекты чираттагы финанс елына төзелгән һәм расланган очракта, Районның башкарма комитеты районның уртача финанс планын эшли һәм раслый.

Район бюджеты проекты районның чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында районның социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

6. Район бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәгән килеш кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә районның башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проекты төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясе Президентының бюджет юлламасында;
районның социаль-икътисадый үсешен фаразлау;
районның бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;
муниципаль программаларда.

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга түбәндәгеләр керә: бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет кытлыгы.

Район бюджеты турындагы карарда Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы законнарында һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә кабул ителгән муниципаль хокукый актларда билгеләнмәгән очракта, жирлекләр бюджетлары арасында керемнәр бүлү нормативлары булырга тиеш.

9. Район бюджеты турындагы карар белән составы аның нигезендә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары, район Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә кабул ителгән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә билгеләнә торган күрсәткечләр раслана.

10. Бюджет турындагы карар белән түбәндәгеләр раслана:

Район бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлеге;

Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакаларының баш администраторлары исемлеге;

чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча йә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре), чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) һәм (яисә) максатчан статьялар (муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре), Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясенә чыгымнар төрләре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча, шулай ук әлеге Кодекста, законда, законда билгеләнгән очракларда бюджет чыгымнары классификациясенә бүлекләре һәм бүлекчәләре Саба муниципаль район Советының муниципаль хокукый акты белән;

чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә юнәлдерелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

чираттагы финанс елында (чираттагы финанс елында һәм план чорында) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм (яисә) башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына бюджет расланса, шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме, план чорының беренче елына, бюджет чыгымнарының гомуми күләменә кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), һәм план чорының икенче елына, бюджет чыгымнарының гомуми күләменә кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары;

чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп;

район бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Саба муниципаль районы Советының муниципаль хокукый актларында билгеләнгән башка күрсәткечләре.

11. Район бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта район Советына Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә документлар һәм материаллар тапшырыла.

12. Район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән район бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карар үз көченә керүне, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

13. Район бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында яисә район бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Бюджет турындагы карар аңа кул куйганнан соң жиде көннән дә соңга калмыйча билгеләнгән тәртиптә рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

14. Районның жирле үзидарә органнары район бюджетының балансылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицит күләме, муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, районның бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча Татарстан Республикасы законнарының һәм билгеләнгән федераль законнарының үтәлешен тәэмин итәләр.

15. Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясенә бюджет законнары, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

16. Район бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

Дәүләт хакимиятенә федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга район бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очрактан тыш, рөхсәт ителми.

17. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

81 маддә Муниципаль ихтыяжларын тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәт күрсәтүләр сатып алу жирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

82 маддә Район гражданның үзара салым акчасы

1. Гражданның үзара салым акчалары дигәндә гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләргә хәл итү өчен гамәлгә ашырыла торган бер тапкыр түләүләре аңлашыла. Гражданның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме район халкы өчен бертигез дәрәжәдә билгеләнә, моңа район халкының гомуми саныннан 30 проценттан да артмаган һәм түләүләр күләме кимергә мөмкин булган аерым категория гражданны керми.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданның бер мәртәбә бирелә торган түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә.

83 маддә Районның муниципаль алынмалары (муниципаль бурычы)

1. Район бюджеты кытлыгын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен каплау максатларында муниципаль берәмлек исеминән эчке базарда Россия Федерациясе валютасында кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән муниципаль эчке бурыч һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка жәлеп ителә торган һәм муниципаль

бурыч йөкләмәләре барлыкка килгән кредит оешмаларыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә кредитлар алуны гамәлгә ашырырга хокукы.

2. Район исеменнән муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә район Башкарма комитетына бирелә.

84 маддә Районның жирле бюджетын үтәү

1. Районның жирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.

2. Бюджет кассаның бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Район бюджеты үтәлешенә казначылык хезмәте күрсәтү, Район бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын, Район бюджетының бердәм счетын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4. Район бюджетын үтәү районның жыелма бюджет язмасы һәм районның касса планы нигезендә оештырыла.

85 маддә Бюджет хисабы. Район бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Районның бюджет хисапчылыгы еллык хисап булып тора.

2. Районның бюджет хисапчылыгы районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисапчылыгы нигезендә төзелә һәм район башкарма комитетына тапшырыла.

3. Район бюджетының үтәлеше турында еллык хисап район Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Район бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны район Советына тәкъдим иткәнче, бюджет акчаларын баш бүлүчеләрнең (бүлүчеләрнең) бюджет хисапчылыгын һәм район бюджеты үтәлеше турында еллык хисап буенча бәяләмә эзерләүне үз эченә алган тышкы тикшерү узарга тиеш.

Район бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, әлеге Устав һәм муниципаль норматив хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә районның Контроль-хисап палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла. Район составына керүче шәһәр, авыл жирлегә Советы мөрәжәгатә буенча шәһәр, авыл жирлегә бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү Районның Контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарылырга мөмкин;

5. Районның Башкарма комитеты район бюджетының үтәлеше турында бәяләмә эзерләү өчен агымдагы финанс елның 1 апреленнән дә соңга калмыйча аның турында хисап тапшыра. Район бюджеты үтәлеше турында еллык хисап буенча бәяләмә эзерләү 1 айдан да артмаган вакытта, бюджет акчаларын баш бүлүчеләрнең еллык бюджет хисапчылыгын тышкы тикшерү күрсәткеләре нигезендә башкарыла.

6. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, районның Башкарма комитеты Советка хисап финанс елында район бюджетының үтәлеше турында район Советы карары проекты кушымтасы белән хисап финанс елында район бюджеты үтәлеше турында еллык хисап, район бюджеты үтәлеше, районның берләштерелгән бюджеты үтәлеше турында башка бюджет хисапчылыгы һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар тәкъдим итә.

7. Район бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны карау нәтижәләре буенча район Советы район бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны раслау яки кире кагу турында карар кабул итә.

8. Район Советы Бюджет үтәлеше турындагы карарны кире каккан очракта, дәрәс булмаган яки тулы чагылдырылмаган мәгълүматларны бетерү һәм бер айдан артмаган вакыт эчендә кабат тапшыру өчен ул кире кайтарыла.

9. Бюджет үтөлеше турындагы карар нигезендә хисап финанс елына бюджет үтөлеше турындагы хисап, бюджет керемнәренә, чыгымнарның һәм кытлыкның (профицитның) гомуми күләмен күрсәтеп, раслана. Хисап финанс елында Район бюджеты үтөлеше турындагы карарга аерым кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

бюджет керемнәрен классификацияләү кодлары буенча район бюджеты керемнәре; керемнәр төрләре, керем подвидлары кодлары, дәүләт идарәсе секторының бюджет керемнәренә карый торган операцияләре классификациясе буенча район бюджеты керемнәре; район бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча район бюджеты чыгымнарын;

бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча район бюджеты чыгымнары;

бюджетлар кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары;

бюджетлар кытлыгын финанслау чыганакалары төркемнәр, төркемчәләр, мәкаләләр, чыгымнар кытлыгын финанслау чыганакалары буенча район бюджеты кытлыгын финанслау;

Район бюджетының үтөлеше турындагы карар белән шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы законында, Район бюджетының үтөлеше турындагы карар өчен Район Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән башка күрсәткечләр раслана.

86 маддә Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган Россия Федерациясе бюджет законнарының һәм башка норматив хокукый актларның үтәлешен тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңгы финанс контроленә бүленә.

2. Тышкы муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Район Контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлегенә булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле районның финанс органы - районның финанс-бюджет палатасының контроль эшчәнлегенә булып тора.

4. Башлангыч контроль жирле бюджетны үтәү процессында бюджет хокук бозуларын кисәтү һәм чикләү максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алдагы контроль аларны үтәүнең законлы булуын, исәпкә алуның һәм хисапчылыкның дәрәҗәләгән билгеләү максатларында район бюджетын үтәү нәтиҗәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XV бүлек РАЙОН УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ЭЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ ТӘРТИБЕ

87 маддә Район Уставы проекты эзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары проекты район башлыгы, район Советы депутатлары, район башкарма комитеты җитәкчесе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан район Советына кертелә ала.

2. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты эзерләү өчен район Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Район уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары проекты, аларны карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, район Советы тарафыннан күрсәтелгән Устав проекты буенча тәкъдимнәренә исәпкә алу тәртибенә, район

Советының күрсәтелгән карары проекты буенча бер үк вакытта бастырып чыгарылуы (халыкка житкерелүе) һәм шул ук вакытта гражданнарның фикер алышуда катнашу тәртибенең рәсми басылып чыгуы (халыкка житкерелүе) мөмкин. Район Уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук күрсәтелгән үзгәрешләр район уставын Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға туры китерү максатларында кертелсә, гражданнарның анда фикер алышуда катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Район Уставы проекты буенча, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы Карарлары Нигезендә, әлеге Устав нигезендә, Уставта беркетелә торган мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү вәкаләтләрән Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарға туры китерү максатларында, уставка үзгәрешләр кертелү очрақларыннан тыш, ачык тыңлаулар уздырыла.

88 маддә Район Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Район Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын карау район Советы регламенты нигезендә кимендә ике укуда район Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Район Уставы проектын, әлеге Уставка беренче укылышта үзгәрешләр кертү турында карар проектын кабул иткәннән соң күрсәтелгән проект төзәтмәләр кертү өчен район башлығы тарафыннан хокук чыгару инициативасы инициативасы хокукына жиберелә.

3. Район уставы, Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән өчтән ике өлешкә кабул ителә.

89 маддә Район Уставының, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карарның үз көченә керү тәртибе

1. Район Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Район Советы карары кабул ителгәннән соң, Район Башлығы тарафыннан Федераль законда билгеләнгән тәртиптә муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жиберелә.

2. Район Уставы, Район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт дөүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм алар рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

Район башлығы муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан кәргән көннән алып жиде көн эчендә район Уставына теркәлгән уставларны, муниципаль хокукый актны бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.

3. Әлеге уставка кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр, жирле үзидарә органнары вәкаләтләре (вәкаләтләр срогы һәм район жирле үзидарәсенә сайланулы вазыйфаи затларын сайлау тәртибеннән тыш) әлеге уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый актны кабул иткән район Советы вәкаләтләре срогы чыкканнан соң үз көченә керә.